

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

07 листопада 2025 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 07 листопада 2025 р., Мукачево / Ред.кол.: Добош О.М. (гол.ред.) та ін. Мукачево: МДУ. 2025.360 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 14 листопада 2025 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету

Фізеші О.Й. – завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, доктор педагогічних наук, професор

У збірнику вміщено тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенчик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

РОЗДІЛ 6 ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
<i>Білик Олена, Горзов Мирослава</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ	229
<i>Брижак Надія, Желізняк Микола</i> ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ПОЗАУРОЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	234
<i>Горват Маріанна, Лакатош Марина</i> ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНИХ ВЗАЄМОСТОСУНКІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ЕКСКУРС КАТЕГОРІЇ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ»	238
<i>Горват Маріанна, Фурінець Ірина</i> ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	240
<i>Лілія Дерік</i> СУЧАСНИЙ УРОК У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: БАЛАНС МІЖ ТРАДИЦІЄЮ ТА ІННОВАЦІЄЮ	242
<i>Перепелиця Владислава, Мочан Тетяна</i> ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ПРОФЕСІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	247
<i>Тяско Інна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ ДОСЛІДЖУВАТИ НАУКОВО-ХУДОЖНІ ТЕКСТИ	250
<i>Фенцик Оксана, Денисенко Світлана</i> ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПРИКМЕТНИКА	252
<i>Фенцик Оксана, Голіш Ніколетта</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АУДІАТИВНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	255
РОЗДІЛ 7 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	
<i>Атрощенко Тетяна, Вереш Каріна</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СУТНІСТЬ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО <i>Ольга Банзерук</i> ВІКУ	259
<i>Банзерук Ольга</i> ГОТОВНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	262

переосмислення. Це може бути виражено у творчому переказі (де учень зберігає факти, але додає власні образні засоби), складанні власних науково-художніх мініатюр або створенні ілюстрацій, які поєднують точність форми з емоційним наповненням. Таке синтезування демонструє рівень засвоєння матеріалу і здатність переносити навички аналізу у власну мовленнєву практику.

Таким чином, учитель початкових класів виховує не лише грамотного читача, а й особистість, здатну критично та естетично сприймати складний світ інформації.

Список використаних джерел:

1. Вашуленко О. В. *Технології формування у молодших школярів умінь досліджувати науково-художній текст*: Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя). Запорізький національний університет, Запоріжжя. 2023. С.45-46.
2. Мартиненко В. О. Сміслові читання молодшими школярами науково-художніх текстів. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць*. 2019. Вип. 26. С. 332–340.

Оксана Фенцик

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет

Світлана Денисенко

спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПРИКМЕТНИКА

Формування і розвиток лексичної компетентності учнів початкової школи є одним із пріоритетних напрямів початкової мовної освіти. Зміст навчання української мови спрямований не лише на засвоєння мовних явищ, але і на формування особистості молодшого школяра, здатної свідомо, точно й доречно

використовувати мовні засоби в різних комунікативних ситуаціях. Саме тому під час дослідження мовних явищ, зокрема під час вивчення прикметника, важливо акцентувати увагу учнів не тільки на граматичних ознаках, а визначати лексико-семантичний потенціал цієї частини мови, що розширить можливості мовленнєвого розвитку учнів.

Студіювання наукової літератури свідчить, що питання лексичної компетентності порушували у своїх дослідженнях чимало вітчизняних вчених, а саме: М. Вашуленко, Т. Груба, О. Кучерук, В. Новосьолова, К. Пономарьова, Н. Сіранчук та ін. Водночас аналіз наукових свідчить, що і донині питання формування лексичної компетентності в учнів початкових класів у процесі вивчення прикметника не є достатньо вивчено.

Важливу роль у розвитку лексичної компетентності відіграє вивчення прикметника – частини мови, що позначає ознаку предмета і слугує засобом вираження ставлення до навколишнього світу. Саме через опрацювання прикметника молодші школярі оволодівають умінням описувати, порівнювати, узагальнювати, збагачують словниковий запас, формують образне чуття слова.

У науковій літературі поняття «лексична компетентність» трактується по-різному: як оволодіння лексичними засобами мови й уміння користуватися ними, передбачає багатий словниковий запас; правильне уживання слова відповідно до поняття, що це слово виражає; урахує можливості лексичної сполучуваності слів [1, с.119]; як здатність швидко і якісно обрати потрібне слово, словосполучення, щоб точно висловити свою думку в мовленні, спілкуванні [2, с.303]; як здатність нормативно продукувати лексичні одиниці в усному і писемному спілкуванні [3, с.17].

На підставі аналізу наукових позицій, лексичну компетентність учнів початкової школи розглядаємо як інтегративну здатність, що включає взаємозв'язок знань про слово, умінь користуватися ним у мовленні та ставлення до слова як до цінності, що дозволяє усвідомлено сприймати, розуміти мовлення, усвідомлено використовувати багатий словниковий запас з метою правильного і точного висловлення думки у різних комунікативних ситуаціях. Лексичну

компетентність учнів початкової школи необхідно формувати поступово, через засвоєння активного словника, розуміння системних зв'язків між словами, уміння добирати мовні засоби відповідно до комунікативного наміру.

Переконані, що ефективне засвоєння лексики неможливе без системної роботи над значенням слів, їх граматичними формами та функціональним використанням у мовленні. У контексті вивчення прикметника особлива увага приділяється розвитку умінь учнів розпізнавати, узгоджувати та правильно вживати прикметники в усному та письмовому мовленні. Важливо, на нашу думку, вивчати лексику (слово, його значення) у зв'язку з граматиною (частини мови) та активною мовленнєвою діяльністю молодших школярів.

Формування лексичної компетентності учнів початкової школи визначаємо як цілеспрямований системний процес збагачення активного словника молодших школярів, формування в них ціннісного ставлення до слова, розвиток мовного чуття, уміння розуміти відтінки значень слова, що визначає здатність доречно і точно вживати слова в усному та письмовому мовленні, висловлювати думки у різних комунікативних ситуаціях. Уважаємо, що ефективність формування лексичної компетентності значною мірою залежить також від умов організації навчально-пізнавальної діяльності на уроках української мови. На нашу думку, такі дидактичні умови: як забезпечення цілісного сприйняття слова як одиниці мови і мовлення, взаємозв'язку між лексичним та граматичним значенням; використання контекстного підходу до опрацювання мовних явищ як засобу формування лексичної компетентності; забезпечення сталого мотиваційно-спонукального компонента у процесі формування лексичної компетентності молодших школярів під час вивчення прикметника; використанням цифрових технологій для збагачення активного словника, комунікативної активності у процесі дослідження мовних явищ – створюють методичне підґрунтя для ефективного формування лексичної компетентності молодших школярів.

Таким чином, реалізація визначених дидактичних умов дозволяє забезпечити свідоме засвоєння прикметників як лексичних одиниць,

активізувати навчально-пізнавальну діяльність та мовленнєву активність учнів; сформувати здатність до точного, емоційного й стилістично доречного вживання прикметників в усному та писемному мовленні.

Список використаних джерел:

1. Новосьолова В.І. Формування лексичної компетентності учнів 5-7 класів у процесі вивчення лексикології // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2014 рік. Педагогічна думка, м. Київ, Україна, 2014. С.119.
2. Редько В.Г., Полонська Т.К., Пасічник О.С., Басай Н.П. Концепція компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи. Київ: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 36 с.
3. Сіранчук Н. М. До проблеми створення методичної системи формування лексичної компетентності учнів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9(77). С. 303–306.

Оксана Фенцик

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет

Ніколетта Голіш

спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АУДІАТИВНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У сучасних умовах реформування початкової освіти та впровадження компетентнісного підходу особливої ваги набуває розвиток аудіативних умінь як основи комунікативної компетентності молодших школярів. У Типовій освітній програмі з мовно-літературної освітньої галузі, розробленій під керівництвом О. Савченко [4], вказується на необхідність розвитку особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, посилення уваги вчителів початкової школи до формування комунікативної та читацької компетентностей. Аудіативні вміння, тобто здатність слухати, розуміти, осмислювати й

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>